

Marta Chmielewska

Rozwój morfologiczno-przestrzenny Rovaniemi

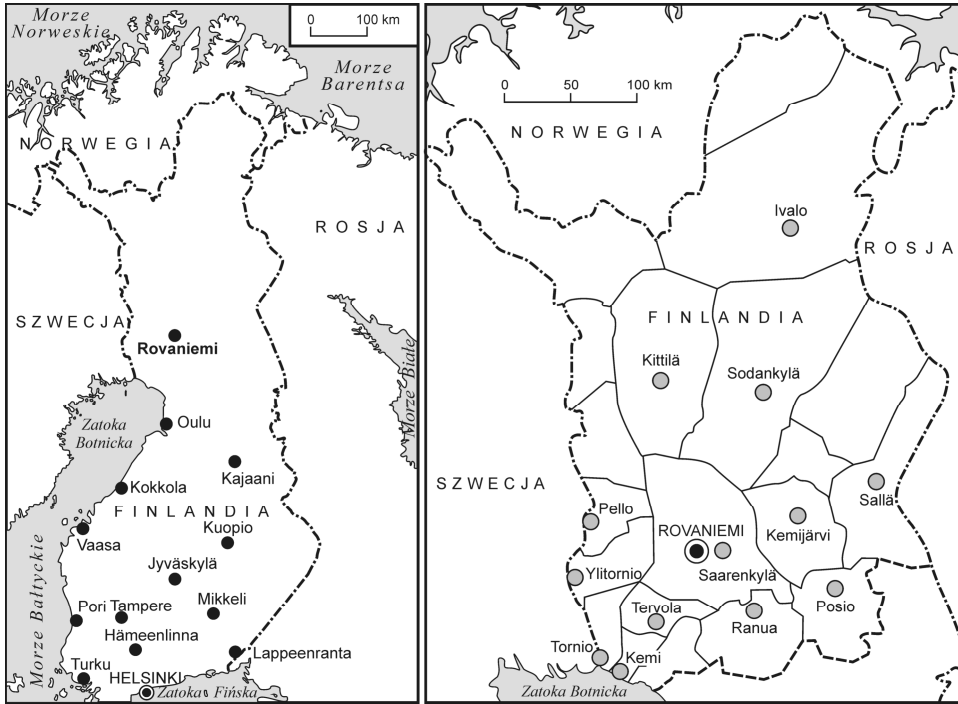
Artykuł dotyczy historii kształtowania się współczesnej struktury morfologiczno-przestrzennej miasta Rovaniemi (Laponia, Finlandia). W wyniku przeprowadzonej analizy porównawczej chronologicznie zestawionych planów miasta metodą M.R.G. Conzena, uzupełnionej o kwerendę literatury dotyczącej historii miasta i badania terenowe, w dziejach Rovaniemi wydzielono sześć etapów rozwoju morfologiczno-przestrzennego. Wyodrębniono także szereg czynników, które wywierały wpływ na przestrzeń miasta w poszczególnych okresach jego rozwoju.

Słowa kluczowe: Rovaniemi, Finlandia, Laponia, Arktyka, morfologia miasta.

1. Wprowadzenie

Rovaniemi, miasto powszechnie kojarzone z siedzibą świętego Mikołaja, jest ważnym ośrodkiem w sieci osadniczej Finlandii. Nazywane fińskimi wrotami Arktyki, jako stolica najbardziej wysuniętego na północ regionu administracyjnego kraju – Laponii (ryc. 1), stanowi zaplecze gospodarczo-handlowe dla położonych za kołem podbiegunowym miejscowości, jest ważnym węzłem komunikacyjnym z lotniskiem i stacją kolejową oraz ośrodkiem akademickim. Choć miejscowość szczyli się ponad ośmioma tysiącami lat historii, jej intensywny rozwój społeczno-ekonomiczny oraz morfologiczno-przestrzenny jest kwestią ostatnich 100–150 lat. Na współczesny krajobraz miasta składają się elementy o różnej genezie i wieku, a ich rozmieszczenie jest efektem oddziaływania szeregu różnorodnych czynników. Celem artykułu jest wyznaczenie etapów rozwoju morfologiczno-przestrzennego Rovaniemi i wyodrębnienie czynników, które ten rozwój uwarunkowały.

Problematyka poruszana w artykule mieści się w zakresie zainteresowań morfologii miast. Podstawową metodą zastosowaną w badaniach była analiza planu miasta, polegająca na porównywaniu ze sobą chronologicznie zestawionych planów miejscowości (Koter 1994). Materiały kartograficzne wykorzystane w pracy pozyskano bezpośrednio w Ratuszu w Rovaniemi i składa się na nie zestaw kilkunastu map z lat 1945–2012, uzupełniony o reprodukcje starszych planów zamieszczonych w literaturze (Annanpalo, Alanärä 1998, Sipilä 2010).

Ryc. 1. Lokalizacja Rovaniemi w Finlandii i w Laponii
– regionie administracyjnym Finlandii

Źródło: www.fonecta.fi/kartat/ i <http://www.vuosiraportti2012.lahitapiola.fi/fi/Paikallisuus/Lappi>

Istotne było również dobre zaznajomienie się z dziejami miasta. Posłużyła do tego lektura anglojęzycznych monografii Rovaniemi (Etto, Niska 1989, Annanpalo, Alanärä 1998, Jylhä, Torvinen 2009), rozmowy z lokalnymi specjalistami z Ratusza, z Biblioteki Centrum Arktycznego i z Muzeum Regionalnego. Badania uzupełniły obserwacje terenowe wraz z dokumentacją fotograficzną.

2. Zarys dziejów Rovaniemi

Pierwsze ślady osadnictwa na obszarze dzisiejszego Rovaniemi datuje się na ok. 7000–5800 r. p.n.e. Znanych jest blisko 250 stanowisk z epoki kamienia, z których większość zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie rzek Kemi i Ounas, w widłach których położna jest stolica Laponii, oraz wokół okolicznych jezior. Osadnicy przybyli tu ze wschodu poprzez Karelię i trudnili się przede wszystkim łowiectwem, rybołówstwem i zbieractwem. Najstarsze ślady prymitywnego rolnictwa pochodzą z okresu ok. 750–530 r. p.n.e., ale stałe osadnic-

two, powiązane z uprawą ziemi i hodowlą zwierząt, pojawiło się tu nie wcześniej niż po 1250 r., a prawdopodobnie nawet dopiero w XIV–XV w.

Miejscowość o nazwie Rovaniemi po raz pierwszy odnotowano w dokumencie z 1453 r., z całą pewnością powstała ona jednak wcześniej. Co ciekawe, trudno jest ustalić pochodzenie tej nazwy oraz założycieli osady, gdyż można ją odnieść zarówno do języka ludu Saami, zamieszkującego północ Europy od najdawniejszych czasów, jak i do języka Finów, którzy przybyli w te rejony z południa nieco później (między X a XIII w. n.e.). Warto nadmienić, że obie grupy etniczne żyły obok siebie w pokoju, kultywując własne tradycje, z czasem integrując się coraz mocniej przez zawieranie mieszanych małżeństw.

Rozwój Rovaniemi przebiegał powoli aż do połowy XVIII w. Liczba mieszkańców w tym czasie wzrastała stopniowo, utrzymując się jednak na poziomie kilkuset osób. Trudnili się oni łowiectwem, rybołówstwem i rolnictwem, przy czym to ostatnie odgrywało najmniejszą rolę. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatruje się w zmiennych warunkach klimatycznych (mała epoka lodowa) oraz w wojnach toczonych między Szwecją a Rosją (Rovaniemi znajdowało się pod szwedzką jurysdykcją, a jego mieszkańcy byli zobowiązani uczestniczyć w walkach). W drugiej połowie XVIII w. sytuacja Rovaniemi uległa zmianie, głównie ze względu na zakończenie wojen, ale również ze względu na zmianę sposobu uprawy ziemi. Rozwój rolnictwa pociągnął za sobą wzrost liczby gospodarstw i umożliwił zwiększenie pogłowia zwierząt hodowlanych (także reniferów). Jednocześnie zwiększyła się liczba mieszkańców, osiągając blisko 2000 osób. Nastąpiła również ekspansja zabudowy w głąb łądu, dotąd bowiem osadnictwo koncentrowało się nad brzegami rzek i jezior.

W XIX w. rozwój Rovaniemi znacznie przyspieszył. Liczba mieszkańców stale rosła (w końcu XIX w. wynosiła ok. 9000 osób). Obok rolnictwa pojawiła się nowa forma działalności zarobkowej, a mianowicie wyręb drewna. Surowiec ten pozyskiwano w okolicznych lasach, skąd spławiano go rzeką do centrum miejscowości. Równolegle wzrastała liczba rzemieślników. W drugiej połowie XIX w. osada zaczęła z kolei pełnić funkcję handlową i usługową. Pierwszy wiejski sklep otwarto w latach 60. XIX w. (do tego momentu wszystkie towary kupowano w miasteczkach lub od domokrażnych kupców), po czym liczba punktów handlowych szybko rosła: w 1877 r. było ich 13, a w 1898 już 27, w tym wyspecjalizowane, jak sklep chemiczny czy księgarnia. W 1881 r. zorganizowano po raz pierwszy targ, który przyciągnął kupców z całej Laponii. W ślad za funkcją handlową osada zaczęła pełnić także inne funkcje usługowe, powstała pierwsza kawiarnia, gospoda oraz bank, następnie poczta, telegraf oraz telefon, pojawiły się też obiekty rozrywkowe, jak kino, cyrk czy dancing. Miejscowość miała swojego lekarza, położną oraz szkołę i bibliotekę.

Dużym utrudnieniem w rozwoju Rovaniemi był transport. Podróż do najbliższego miasta, Kemi, trwała dwa dni, odbywała się powozami konnymi i była droga. Mimo to na przełomie XIX i XX w. szlak ten był już często uczęszczany. Do transportu wykorzystywano także rzeki, którymi spławiano drewno, przewożono ludzi łodziami, później także statkami parowymi. Nową erę w przepływie towarów i osób rozpoczęło doprowadzenie do miasta linii kolejowej w 1909 r., co znacznie ułatwiło kontakty ze światem zewnętrznym. Niemal w tym samym czasie pojawiły się w Rovaniemi pierwsze samochody (1912).

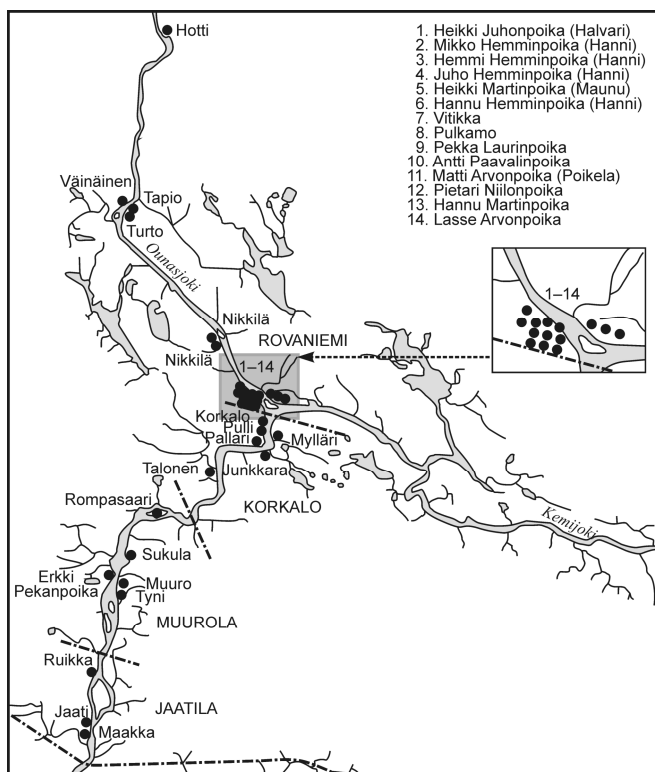
Wiek XX przyniósł dalszy wzrost liczby ludności (do 50 tys. pod koniec lat 90.). Wielu nowych mieszkańców przybyło tu z południa kraju, aby wziąć udział w „gorączce złota”, po czym zostali na zawsze. Ewoluowała lokalna gospodarka. Drobne warsztaty rzemieślnicze zaczęły być wypierane przez przedsiębiorstwa, powstał tartak parowy, browar, fabryka żywicy i terpentyny oraz wytwórnia smoły. W 1925 r. założono znaną, działającą do dziś firmę Marttiini wytwarzającą noże. Pierwsza połowa XX w. to także okres rozwoju turystyki. Choć Rovaniemi było już wcześniej często odwiedzane przez przyjezdnych – od najdawniejszych czasów przebiegały tędy szlaki handlowe z północy na południe oraz ze wschodu na zachód, było to też miejsce spotkań pracujących w okolicznych lasach drwali, hodowców reniferów, czy poszukiwaczy złota – dopiero teraz przybywali tu ludzie w celach niezarobkowych, dla przyjemności, przygody, a nade wszystko zobaczyć zorzę polarną.

Okres wojen był dla Rovaniemi trudny, w szczególności druga wojna światowa przyniosła ogromne straty – zabudowa miejscowości uległa prawie całkowitemu zniszczeniu (więcej na ten temat w dalszej części artykułu). Nie wpłynęło to jednak na starania mieszkańców o podniesienie rangi osady i przekształcenie jej w miasto, co ostatecznie nastąpiło w 1960 r. (wcześniej, w 1938 r., Rovaniemi zostało administracyjnym centrum fińskiej prowincji Laponii). Druga połowa XX w. była czasem ekspansji zabudowy o charakterze miejskim, rozwoju funkcji wyspecjalizowanych oraz zmian w strukturze zatrudnienia; nad rolnictwem i leśnictwem zaczęły dominować szeroko pojęte usługi. Powstały wtedy takie obiekty, jak: Uniwersytet Lapoński wraz z Centrum Arktycznym (Arktikum), wielofunkcyjna hala koncertowa, teatralna i konferencyjna („Lappia House”), wioska świętego Mikołaja, lotnisko, rozległy ośrodek sportowy na wzgórzu Ounasvaara czy komercyjne galerie handlowe i restauracja McDonald’s. Taki kierunek rozwoju Rovaniemi utrzymuje się także w XXI w. Miasto jest dziś nie tylko ośrodkiem turystyki, sportu i rekreacji, ale także kultury, nauki i designu. Pełni ponadto funkcje administracyjne jako stolica Laponii i jest ważnym węzłem komunikacyjnym.

3. Etapy i czynniki rozwoju morfologiczno-przestrzennego Rovaniemi

Analizując historię miasta i zwracając szczególną uwagę na ważne wydarzenia w jego dziejach oraz biorąc pod uwagę dominujące czynniki, które w danym momencie wywierały największy wpływ na kierunki jego rozwoju, wyodrębniono sześć etapów kształtowania się morfologiczno-przestrzennego miejscowości:

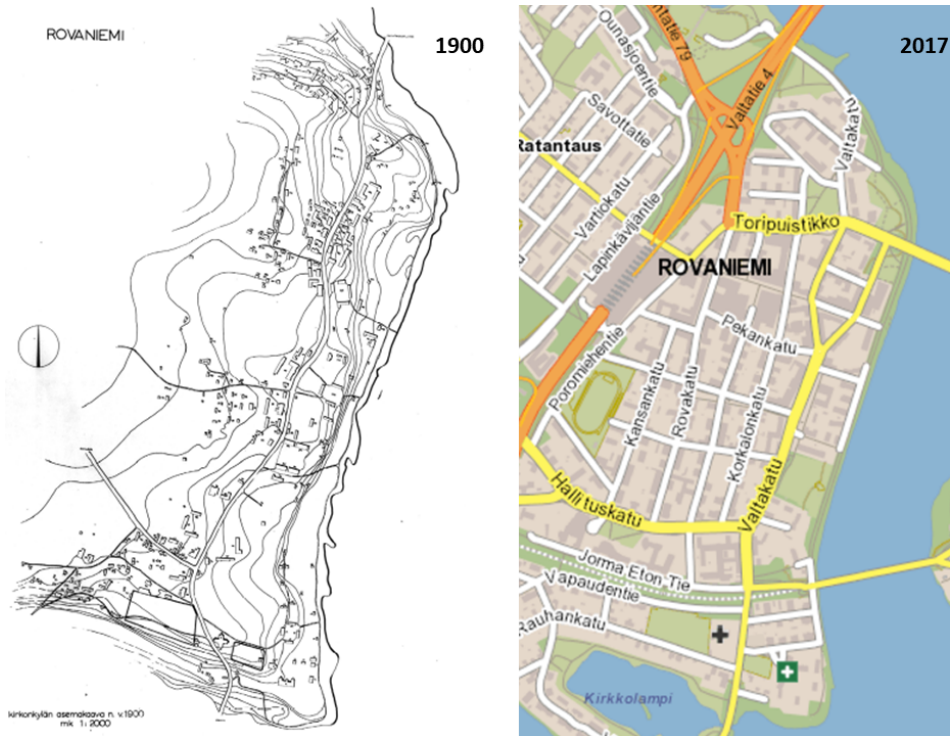
- 1) do końca XVIII w. – powolny rozwój oparty na łowiectwie, rybołówstwie i rolnictwie,
- 2) wiek XIX do początku XX w. – przyspieszony rozwój oparty na eksploatacji surowców naturalnych oraz rozwoju handlu,
- 3) 1909–1944 – intensywny rozwój wywołany uruchomieniem linii kolejowej,
- 4) 1944–1960 – odbudowa po zniszczeniach wojennych,
- 5) 1960–1989 – rozbudowa miasta i rozwój usług wyższego rzędu,
- 6) po 1989 – ekspansja miejscowości oraz rozwój pod wpływem globalizacji.

Ryc. 2. Rozmieszczenie gospodarstw w Rovaniemi w latach 50. XVI w. w podziale na cztery ówczesne osady
 Źródło: H. Annanpalo, L. Alanärä (1998, s. 15)

Etap pierwszy przyczynił się do powstania rdzenia dzisiejszego miasta w widłach rzek Kemi i Ounasu, a także załączków pozostałych wsi, które później zostały włączone w granice miejscowości (ryc. 2). Trudno jednoznacznie stwierdzić, czy w planie miasta zachowały się elementy morfologiczne z tego okresu, ze względu na brak dokumentacji kartograficznej.

Drugi etap pozostawił po sobie widoczne ślady w morfologii – z tego okresu pochodzą najstarsze zachowane budynki oraz przebieg głównej drogi w najstarszej części miasta (dzisiejsza ulica Valtakatu– ryc. 3). Pozostawił także istotne ślady w mentalności mieszkańców, którzy są szczególnie przywiązani do dominującej wtedy działalności, jaką było drwalnictwo. Jednym z symboli Rovaniemi jest dziś most Jätkänkynntilä zwany „latarnią drwala” (ryc. 4), w którego bezpośrednim sąsiedztwie stoi pomnik drwala (ryc. 5).

Ryc. 3. Rdzeń osadniczy Rovaniemi w 1900 i 2017 r.
 Źródło: L. Sipilä (2010, s. 45 dla 1900 r.),
www.fonecta.fi/kartat/ (dla 2017 r.)

Ryc. 4. Most Jätkänkynttilä (latarnia drwała)
w Rovaniemi
Źródło: fot. M. Chmielewska (2016)

Ryc. 5. Pomnik drwała w Rovaniemi
Źródło: fot. M. Chmielewska (2016)

Niewątpliwie największy wpływ na morfologię Rovaniemi wywarł etap trzeci. W tym okresie doprowadzono do osady kolej, która jest elementem mocno ingerującym w krajobraz – stanowi swoistą barierę w zagospodarowywaniu przestrzeni, ale też stymuluje rozwój społeczno-gospodarczy. Stację kolejową zlokalizowano w południowej części miasteczka, a linia kolejowa przecinała je w południowej części w kierunku zachód–wschód, przekraczając rzekę (powstał pierwszy most). Dodatkowo miała odnogę prowadzącą na północ, aż do brzegów rzeki Ounas, skąd odbierała spławiane rzeką drewno (ryc. 6).

Pierwsza połowa XX w. to okres rozkwitu miasta. Przestrzeń osady sukcesywnie zabudowywano, przy czym większość budynków była drewniana. Wydarzeniem, które najmocniej wpłynęło na dalszy rozwój morfologiczno-przestrzenny miasteczka, był jednak pożar 13 października 1944 r. Okoliczności, w których zniszczeniu uległa prawie cała zabudowa Rovaniemi, są ściśle związane z wydarzeniami drugiej wojny światowej, w trakcie której Finlandia była sprzymierzona z Niemcami w walce z ZSRR. Żołnierze niemieccy stacjonowali także na północy kraju – w Rovaniemi, gdzie żyli w dobrych relacjach z miejscową ludnością. Kres temu położył traktat pokojowy podpisany między Finlandią a ZSRR w 1944 r., którego jednym z warunków było natychmiastowe wycofanie się wojsk niemieckich z Finlandii. Taki obrót sprawy był ciosem dla żołnierzy zasiedziających w miasteczku, postanowili oni w trakcie odwrotu zniszczyć strategiczne budynki Rovaniemi, w tym stację kolejową, ale nie robiąc krzywdy cywilnej ludności. Ogień podłożony na dworcu kolejowym wymknął się jednak spod kontroli, doszło do wybuchu wagonu z amunicją, co znacznie rozprzestrzeniło zasięg pożaru; w efekcie w ciągu jednej nocy miasteczko zostało prawie całkowicie zrównane z ziemią.

Ryc. 6. Plan zagospodarowania Rovaniemi z 1930 r.
Źródło: L. Sipilä (2010, s. 53)

Niemal całkowite zniszczenie zabudowań osady było z jednej strony wielką tragedią dla jej mieszkańców, z drugiej zaś dało możliwość zaplanowania miasteczka od nowa, co też miało miejsce zaraz po wojnie (etap czwarty). Zaprojektowaniem odbudowy Rovaniemi zajął się słynny fiński architekt – Alvar Aalto. Już w 1946 r. sporządził plan nazwany „planem poroży renifera” (ryc. 7), ze względu na nawiązanie do tego zwierzęcia w rozplanowaniu ulic (w myśl założeń autora – stara część miasta, domknięta dawną linią kolejową biegnącą na północ, jest głową renifera, natomiast szlaki komunikacyjne, rozchodzące się promieniście na zachód od tejże głowy, są porożami renifera – ryc. 8).

Aalto zachował dawny przebieg ulic rdzenia miejscowości, dokonał jednak jednej istotnej zmiany – nie wprowadził odnogi linii kolejowej na północ, pozostawiając w jej miejscu pas zieleni.

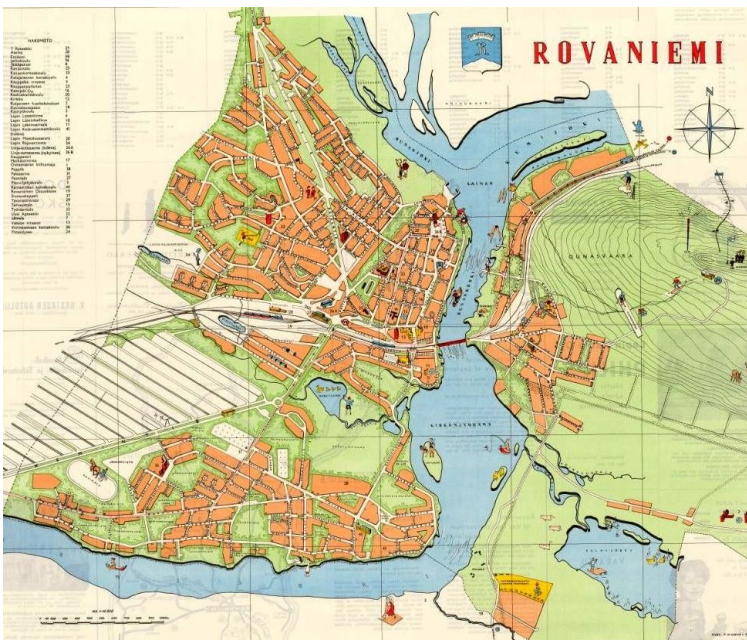
Na marginesie warto pamiętać o wpływie Eleonory Roosevelt na rozwój przestrzenny Rovaniemi. Jej wizyta w 1950 r., związana z chęcią zobaczenia postępów w odbudowie miasta, zapoczątkowała rozwój infrastruktury za kołem podbiegunowym, w Napapiiri, gdzie dziś mieści się wioska św. Mikołaja (wybudowana w latach 80. XX w.); to dla niej wybudowano (w tydzień!) tradycyjną chatkę fińską. Za wdową po prezydencie Rooseveltcie podążyły inne znamienitości oraz turyści, dla których rozbudowywano infrastrukturę turystyczną.

Ryc. 7. Plan odbudowy Rovaniemi autorstwa Alvara Aalto z 1946 r.
Źródło: ze zbiorów Ratusza w Rovaniemi

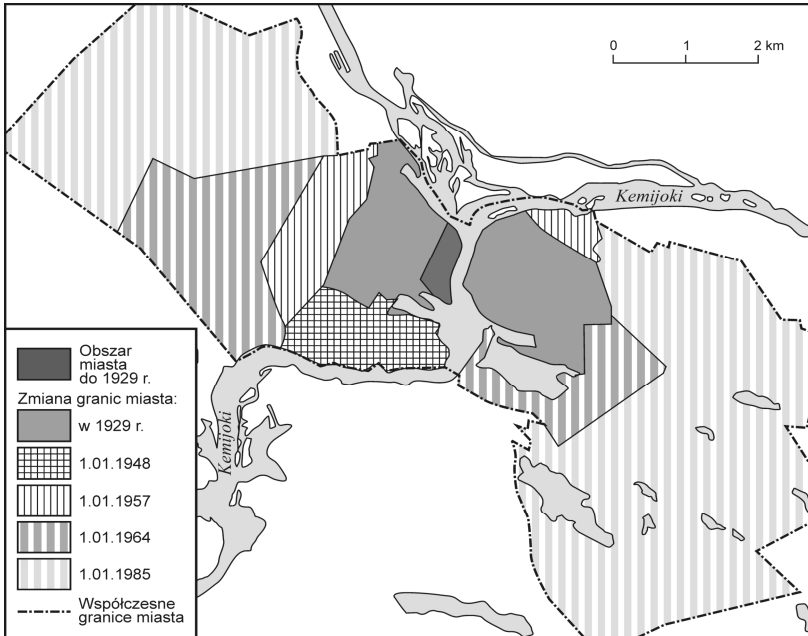

Ryc. 8. Nawiązanie do renifera ukryte w planie Alvara Aalto
Źródło: <https://www.pinterest.com/pin/480196378993111878/>

Ryc. 9. Plan Rovaniemi z 1955 r.
Źródło: ze zbiorów Ratusza w Rovaniemi

Etap czwarty zakończył się wraz z ogłoszeniem Rovaniemi miastem (ryc. 9). Jeszcze zanim to formalnie nastąpiło – kilkakrotnie poszerzano granice administracyjne miejscowości. Kolejne poszerzenia granic miały miejsce już podczas piątego i szóstego etapu (ryc. 10). Wchłanianie sąsiednich osad włączało do Rovaniemi osiedla o innej morfologii. Korekt granic nie dokonywano ze względu na brak miejsca na rozbudowę miejscowości, ale raczej ze względów administracyjnych.

Ryc. 10. Rozwój przestrzenny Rovaniemi
Źródło: H. Annanpalo, L. Alanärä (1998, s. 41)

W piątym etapie obserwuje się rozwój przestrzenny miejscowości, budowę ważnych obiektów reprezentacyjnych oraz rozbudowę infrastruktury drogowej. Już na mapie z lat 60. XX w. można zauważyć, że w miejscu dawnej linii kolejowej, gdzie Aalto pozostawił pas zieleni, powstała szeroka droga przelotowa przez miasto, a co więcej prowadząca dalej na północ przez nowo wybudowany most na Ounas. Pod koniec lat 80. XX w. wybudowano drugi most łączący śródmieście ze wzgórzem Ounasvaara (ryc. 11). Widoczne są ponadto zmiany w południowej części miasta. Powstały nowe zbiorniki wodne, co jest konsekwencją zmian poziomu wody w Kemi, na której wybudowano szereg elektrowni wodnych, oraz rozbudowie uległa infrastruktura wokół wzgórza Ounasvaara – centrum sportów (nie tylko zimowych).

Ryc. 11. Plan Rovaniemi z 1989 r.
Źródło: ze zbiorów Ratusza w Rovaniemi

Na przestrzeń miasta nadal wywiera wpływ Alvar Aalto, który zaprojektował reprezentacyjne budynki: ratusza (ryc. 12), hali koncertowo-teatralnej (Lappi House – ryc. 13) i biblioteki, ale też zgodnie z jego sugestiami wysokość budynków nie przekracza sześciu pięter, co nadaje miastu rodzaj harmonii architektonicznej.

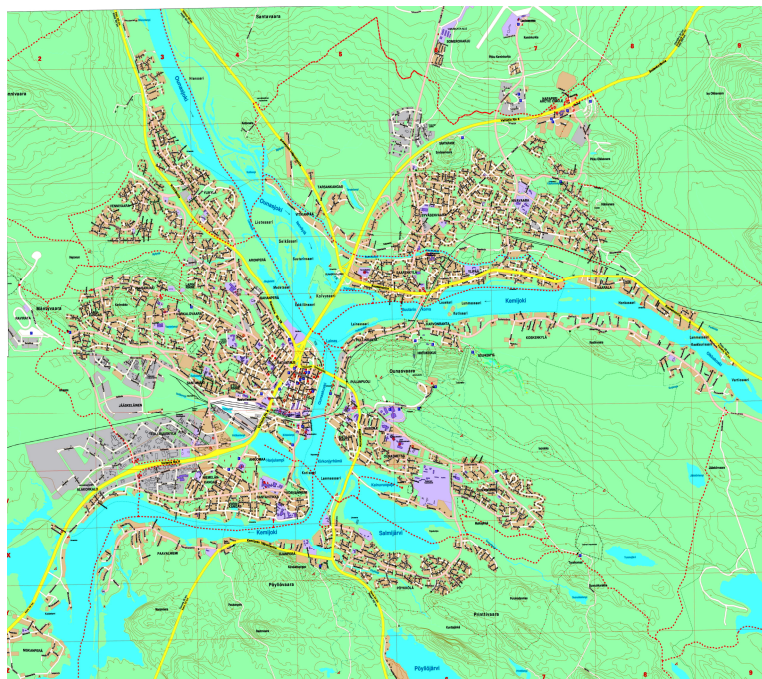
Ryc. 12. Ratusz według projektu Alvara Aalto
Źródło: fot. M. Chmielewska (2016)

Ryc. 13. Lappi House według projektu Alvara Aalto
Źródło: fot. M. Chmielewska (2016)

Ryc. 14. Plan Rovaniemi z 1997 r.,
Źródło: ze zbiorów Ratusza w Rovaniemi

Ryc. 15. Plan Rovaniemi z 2012 r.,
Źródło: ze zbiorów Ratusza w Rovaniemi

Szósty etap jest kontynuacją poprzedniego, odróżnia go jednak znacznie większy wpływ globalizacji na przestrzeń miejską. Obok lokalnych sklepów pojawiły się galerie handlowe ze sklepami znanych marek. Turystów z całego świata przyciąga z kolei siedziba św. Mikołaja, możliwość zobaczenia zorzy polarnej czy wzięcia udziału w polarnym safari. W przestrzeni miejskiej postępuje rozbudowa zabudowy mieszkaniowej, przy czym na peryferiach miasta nadal dominują domy jednorodzinne (w śródmieściu zaś zabudowa wielorodzinna, ryc. 14–15). Warto nadmienić jeszcze o stale rozbudowywanej sieci ścieżek rowerowych oraz parkingów dla rowerów, co jest odpowiedzią na rosnącą świadomość ekologiczną mieszkańców oraz ich zamiłowanie do roweru jako (całorocznego) środka transportu.

Ostatnim ważnym wydarzeniem w rozwoju przestrzennym Rovaniemi było przyłączenie w 2006 r. całego otaczającego miasto powiatu ziemskiego. Zabieg ten podyktowany został względami finansowymi i administracyjnymi. W konsekwencji Rovaniemi należy do największych pod względem powierzchni miast, zajmując ponad 8000 km². Co warte zauważenia, liczba mieszkańców miasta wzrosła tylko nieznacznie i w 2017 r. wynosi ok. 62 000 osób, z czego ponad 50 000 zamieszkiwało Rovaniemi przed korektą granic. Mimo włączenia nowych terenów nie prognozuje się szybkiej integracji zabudowy poszczególnych części, gdyż są one rozproszone i położone w dużych odległościach od siebie (np. odległość od śródmieścia Rovaniemi do jego północnej granicy w Lohiniva wynosi prawie 100 km).

4. Podsumowanie

Rovaniemi jest dziś prężnie rozwijającym się miastem o znaczeniu regionalnym. W jego przestrzeni miejskiej wyraźnie zarysowuje się administracyjno-usługowa część śródmiejska, położona na przeciwległym brzegu Kemi część sportowo-rekreacyjna i strefa przemysłowa zlokalizowana na południowy zachód od linii kolejowej. Przestrzeń zurbanizowaną dopełniają osiedla mieszkaniowe – te bliżej centrum składające się z zabudowy wielorodzinnej, nieprzekraczającej jednak sześciu pięter wysokości, oraz te na peryferiach, o zabudowie jednorodzinnej, tradycyjnie drewnianej.

Współczesny obraz miasta ukształtował się pod wpływem zmiennych i różnorodnych czynników, które w poszczególnych okresach rozwoju miejscowości warunkowały zachodzące procesy osadnicze oraz społeczno-gospodarcze. Jak wspomniano, wyróżniono sześć etapów rozwoju morfologiczno-przestrzennego Rovaniemi. W tym subiektywnym podziale starano się uwypuklić istotne zwroty w dziejach miejscowości oraz czynniki, które do nich doprowadziły. Do naj-

ważniejszych wydarzeń, które wywarły największy wpływ na obecną morfologię miasta, należy zaliczyć: 1) doprowadzenie linii kolejowej w 1909 r., która ułatwiła transport ludności i towarów, ale też wprowadziła trwałe elementy morfologiczne (szlaki kolejowe) do planu miasta; 2) spalenie zabudowań osady podczas odwrotu niemieckich żołnierzy w 1944 r., które niemal całkowicie zniszczyło dziedzictwo materialne wcześniejszych etapów rozwoju, ale też umożliwiło zagospodarowanie przyszłego miasta od nowa; 3) odbudowa Rovaniemi w myśl projektu Alvara Aalto w latach 50. XX w. i później – rozplanowanie miasta na siatce ulic nawiązującej kształtem do głowy renifera, wprowadzenie określonego typu zabudowy (budynki nie wyższe niż sześć pięter) oraz wkomponowanie w przestrzeń miejską cennych architektonicznie reprezentacyjnych budynków. Istotne, choć nie kluczowe, znaczenie dla rozwoju miało ponadto ogłoszenie miasta siedzibą św. Mikołaja ok. 1940 r.¹ Wydarzenie to rozslawiło Rovaniemi i przyciągało turystów oraz doprowadziło do wybudowania w Nappiiri rozległego kompleksu obiektów infrastruktury turystycznej wraz z wioską św. Mikołaja i parkiem rozrywki, które istotnie wyróżniają się w morfologii miasta.

Literatura

- Annanpalo H., Alanärä L., 1998, *Rovaniemi: 8000 years of international history*, Rovaniemi.
- Etto U., Niska J., 1989, *Rovaniemi*, Rovaniemi.
- Jylhä M., Torvinen A., 2009, *Rovaniemi: the city of villages*, Rovaniemi.
- Koter M., 1994, *Od fizjonomii do morfogenezy i morfologii porównawczej. Podstawowe zagadnienia teoretyczne morfologii miast*, [w:] Koter M., Tkocz J. (red.), *Zagadnienia geografii historycznej osadnictwa w Polsce*, Toruń–Łódź, s. 23–32.
- Sipilä L., 2010, *Rovaniemen keskusta-alueen rakennushistoriallinen selvitys (Historia zabudowań śródmieścia Rovaniemi)*, praca magisterska pod kierunkiem K. Broner-Bauer, Wydział Architektury, Uniwersytet w Oulu, Oulu.

¹ Wcześniej św. Mikołaj „mieszkał” na górze Korvatunturi („Góra – ucho”), co związane było z legendą, że wysłuchuje on prośb dzieci. Przeprowadzka św. Mikołaja do Rovaniemi spowodowana była wojną zimową między Finlandią a ZSRR, po której w marcu 1940 r. Finlandia była zmuszona oddać ZSRR część terytorium. W efekcie Korvatunturi znalazła się na granicy między tymi państwami, co uczyniło ją miejscem mało dogodnym z punktu widzenia turystyki.

Morphological and spatial development of Rovaniemi

Summary

The paper applies to the city of Rovaniemi and the morphological and spatial structure of its urban space. As a result of a comparative analysis of chronologically compiled town plans conducted by the Conzenian school of urban morphology, correlated with the written sources about the history of the city and field research, six stages of morphologic-spatial development of Rovaniemi were specified. A number of factors which exerted an influence on the development of the urban space of the town in the course of time have also been identified.

Keywords: Rovaniemi, Finland, Lapland, Arctic, urban morphology.

Marta Chmielewska, dr
Uniwersytet Śląski, Wydział Nauk o Ziemi, Katedra Geografii Ekonomicznej
ul. Będzińska 60, 41-200 Sosnowiec
e-mail: marta.chmielewska@us.edu.pl